

מטלת בית 4. לקראת "מסמך הבנות"

מטרת תרגיל הבית:

ריכוז נושאים ועניינים לצורך כתיבת "מסמך הבנות". הריכוז יעשה בצורת רשימה של בעיות - מצב רצוי - ופתרונות אפשריים.

רקע

פעולות השימור של אתרים וממצאים ארכיאולוגיים חושפים היבטים מסוימים של ניהול מורשת התרבות. הניסיון והידע שנצברו עד היום ברשות העתיקות בנושא שימור בארכיאולוגיה הם רבים ומאפשרים לנו לפרוש קשת של עניינים לא פתורים הנוגעים לנושא, ובכך לקדם את השימור בארכיאולוגיה בישראל.

מתוך מוטיבציה לקיים דיאלוג מתמשך בין ארכיאולוגים לבין משמרים ברשות העתיקות, ביקשנו לנסח בקורס "מסמך הבנות" שמטרתו:

- א. להציף את הנושאים של שימור בארכיאולוגיה הדורשים מדיניות ברורה / קיום מנחים.
- ב. להעלות לסדר היום בעיות, הקשורות לשימור בארכיאולוגיה, שדורשות פתרון.
- ג. להבהיר את תפקיד הארכיאולוג בתהליך השימור, את תפקיד המשמר בחפירה הארכיאולוגית ואת תרומתם זה לזה במחקר ובטיפול במורשת.
- ד. לקדם את השימור בארכיאולוגיה בישראל.

מטלה

1. הכנה למטלה:

נתחלק ל-4 קבוצות עבודה. כל קבוצה תתמקד בתת נושא/שלב בתהליך החפירה, כמוצע להלן:

קבוצה 1

א. הנחות יסוד לשימור הארכיאולוגיה בישראל (ביחס לאמנות קיימות)

- ארכיאולוגיה – מדע; מקצוע לשימור?
- ארכיאולוגיה – ציבור; ארכיאולוגיה עבור מי?
- ארכיאולוגיה – שימור; למה חשוב לשמר את הממצאים? שימור עבור מי?
- Equilibrium

ב. האיומים על משאבי המורשת

- הזנחת אתרים
- כוחות הפיתוח; שוק מקרקעין
- שימור ופיתוח ללא הבטחת תחזוקה שוטפת = בזבז משאבים...
- היקף החפירה

קבוצה 2

שיקולים שימוריים בשלב הייזום, התכנון וארגון החפירה

שימור בתהליך החפירה (לקיחת האחריות על שימור הממצא)

- ייזום תכנון וארגון
- צפי לשימור מלווה חפירה

קבוצה 3

שיקולים שימוריים בשלב החפירה

קבוצה 4

שימור בארכיאולוגיה אחרי החפירה

עקרונות שימור בארכיאולוגיה (שראוי שרע"ת תאמץ ותדבק בהם במדיניות ברורה)

- שימור באתרו 'in-situ'
- התערבות מינימאלית
- כיבוד החומר
- תיעוד וסקר
- שחזור מינימאלי לצורך שימור החומר המקורי
- אתרים ששימורם ותחזוקתם אינם מובטחים יכוסו
- פרשנות והמחשה

2. המטלה:

כל אחד יצור רשימה של 5 בעיות הקשורות לנושא/שלב בו קבוצתו מתמקדת, באופן הבא:

- (1) זהו בעיות / נושאים הטעונים טיפול/מדיניות ברורה/הנחיות כלשהן
- (2) תיאור המצב הרצוי
- (3) פתרונות אפשריים

לדוגמה:

קבוצה 2 –

בעיה 1: תוכניות רבות מגיעות לבדיקת רע"ת בגמר תהליך התכנון. עובדה זו מגבילה מאוד את היכולת להמנע מחפירה או לשלב את הממצא בתכנון הפיתוח.

מצב רצוי: מעורבות בשלבי התכנון ושילוב השיקולים הקשורים לשימור המורשת בתהליך התכנון

פתרונות אפשריים:

- א. ייזום תוכניות
- ב. שילוב של מתכנני שימור בועדות תכנון

קבוצה 4 –

בעיה 1: אתרים רבים, גם כאלו שעברו שימור, מצויים בהזנחה, נהרסים לנגד עינינו ואף פוגעים בתדמית של רע"ת בעיני הציבור.

מצב רצוי: אתרים חשופים לא יוזנחו, כלומר, תהיה בהם תחזוקה שוטפת.

פתרונות אפשריים:

- א. קידום תיקי תחזוקה לאתר עם הרשויות המקומיות.

ב. כיסוי אתרים.

ג. קידום ממשקי ארכיאולוגיה-חינוך-שימור, לקידום הטיפול באתרים זנוחים.

3. חומר עזר

- תרשים "ניתוח השיקולים השימוריים בתהליך החפירה" (התרשים מצוי בתיק הקורס)

- מדיניות רשות העתיקות לשימור המורשת הבנויה, באתר מינהל השימור

<http://www.iaa-conservation.org.il/>

בהצלחה

יעל אלף, יעל פורמן-נעמן